

Trafikutskottets betänkande

1977/78: 7

med anledning av propositionen 1977/78: 25 med förslag om tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1977/78 såvitt avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde jämte motion

1. **Lånegaranti till Rederi AB Gotland.** Regeringen har i propositionen 1977/78: 25 bilaga 5 (kommunikationsdepartementet) under punkten I (s. 21—22) föreslagit riksdagen att

1. godkänna de riktlinjer för lämnande av lånegaranti till Rederi AB Gotland som i propositionen förordats,
2. bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garantier för lån till Rederi AB Gotland intill ett belopp av högst 35 000 000 kr.

Motionen

I motionen 1977/78: 200 av Sven Mellqvist m. fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs

1. om huvudmannaskaps- och ägarförhållandena för Gotlandstrafiken,
2. om villkoren för lånegaranti för rederiaktiebolaget Gotland.

Utskottet

I propositionen erinras om att riksdagen — i syfte att skapa förutsättningar för en tillfredsställande trafikförsörjning för Gotland — år 1970 antog en lag om linjesjöfart på Gotland (prop. 1970: 175, 3 LU 1970: 89, rskr 1970: 463). Enligt lagen fastställer regeringen taxor och turplaner i linjesjöfarten på Gotland. Till trafiken utgår statligt transportstöd.

Genom beslut den 22 september 1977 föreskrev regeringen att det Rederi AB Gotland tidigare meddelade tillståndet att bedriva regelbunden trafik mellan Gotland och svenska hamnar utanför Gotland skall gälla till och med den 31 december 1981. För den tid bolaget meddelats tillstånd till linjesjöfart har i beslutet angivits särskilda villkor för trafikens bedrivande. Syftet med dessa villkor är att underlätta tillämpningen av gällande principer för taxesättningen och transportstödet vad gäller bolagets koncessionstrafik. Under den tid dessa villkor gäller har staten rätt att utse en av ledamöterna i bolagets styrelse och en av bolagets revisorer.

Såsom i anslutning härtill erinras om uttalades vid föreläggande för 1974 års riksdag av förslag till vidgat transportstöd (prop. 1974: 140,

TU 1974: 27, rskr 1974: 347) att frågan om huvudmannaskaps- och ägarförhållanden vad avser färjetrafiken mellan Gotland och fastlandet närmare borde övervägas. Med utgångspunkt i de villkor som numera föreskrivits för trafiken samt genom den insyn den av staten utsedda styrelseledamoten och revisorn får i bolagets verksamhet har enligt fördraganden frågan fått en tillfredsställande lösning.

För att rederiet skall kunna täcka sitt behov av kapital för koncessionstrafiken bör rederiet enligt propositionen ha möjlighet att erhålla statlig lånegaranti. Sådan garanti anses på de i propositionen angivna villkoren böra lämnas inom en ram av 35 milj. kr. Villkoren innebär bl. a. att staten skall erhålla säkerhet i form av inteckningar i de fartyg som utnyttjas i koncessionstrafiken med ett förmånsläge inom 90 % av anskaffningsvärdena utan rätt till överhypotek på inteckningar med bättre rätt. Om säkerhet med bättre rätt lämnas skall kreditgivaren vara skyldig att vid anfordran återställa sådan säkerhet i utbyte mot nyss angivna säkerhet. Återbetalning av lån för vilka den statliga lånegarantin ställs skall ske årligen med minst 4 % av anskaffningsvärdena för nu i koncessionsflottan ingående fartyg och av anskaffningsvärdet för ev. tillkommande fartyg med början under 16:e året efter det att fartyget togs i bruk av rederiet.

Vid utgången av år 1981 skall staten kunna ompröva säkerheten för lånegarantin. Skulle koncessionen upphöra före år 1982 skall överenskommelse träffas med rederiet om hur detta skall påverka amorteringsvillkoren och säkerheten för lånen samt avvecklingen av den statliga garantin.

I den med anledning av regeringens förslag väckta motionen 1977/78: 200 framhålls bl. a. att frågan om Gotlandsbolagets huvudmannaskaps- och ägarförhållanden närmare bör prövas.

Med hänvisning till bolagets utdelningspolitik under senare år anser motionärerna vidare att den föreslagna garantin bör beviljas företaget endast under förutsättning att utdelningarna under den tid garantin gäller sänks till den nivå de hade innan det statliga transportstödet infördes.

Utskottet har emellertid vid sin prövning av frågan och med beaktande av fördragandens uttalanden funnit sig kunna godta regeringens förslag. Härav följer att utskottet avstyrker de i motionen framställda yrkandena. Under hänvisning härtill hemställer utskottet

att riksdagen med bifall till regeringens förslag i propositionen 1977/78: 25 och med avslag på motionen 1977/78: 200,

- a. godkänner de riktlinjer för lämnande av lånegaranti till Rederi AB Gotland som i propositionen förordats,
- b. bemyndigar fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garantier för lån till Rederi AB Gotland intill ett belopp av 35 000 000 kr.

DRIFTBUDGETEN

2. **Bidrag till byggande av enskilda vägar.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten 2 (s. 22—23) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till byggande av enskilda vägar* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1977/78 anvisar ett reservationsanslag av 3 325 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

KAPITALBUDGETEN

3. **Höjning av rörlig kredit till televerket.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten 3 (s. 23—24) och hemställer

att riksdagen medger att televerket får disponera en från 625 000 000 kr. till högst 1 000 000 000 kr. höjd rörlig kredit i riksgäldskontoret.

Stockholm den 1 december 1977

På trafikutskottets vägnar
SVEN MELLQVIST

Närvarande: Sven Mellqvist (s), Carl-Wilhelm Lothigius (m), Arne Persson (c), Essen Lindahl (s), Alfred Håkansson (c), Nils Hjorth (s), Kurt Hugosson (s), Rune Torwald (c), Birger Rosqvist (s), Rolf Clarkson (m), Olle Östrand (s), Wiggo Komstedt (m), Erik Johansson i Hållsta (c), Rune Johansson i Åmål (s) och Eric Rejdnell (fp).

Reservation

vid *punkten 1* (Lånegaranti till Rederi AB Gotland) av Sven Mellqvist, Essen Lindahl, Nils Hjorth, Kurt Hugosson, Birger Rosqvist, Olle Östrand och Rune Johansson i Åmål (samtliga s) som ansett att utskottet bort tillstyrka motionen 1977/78: 200 och att därför

dels det stycke på s. 2 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "hemställer utskottet" bort ha följande lydelse:

Såsom motionärerna därvid erinrat om tillsatte den tidigare regeringen en särskild utredning för att överväga huvudmannaskaps- och ägarförhållandena vad avser färjetrafiken mellan Gotland och fastlandet. Bakgrunden till detta var bl. a. den kraftiga ökning av statsbidragen som skedde år 1974 och som innebär att en mycket betydande del av företags totala inkomster kommer ifrån staten. Utredningen har emellertid återkallats innan den hunnit avkasta några resultat, vilket utskottet

finner beklagligt. Enligt utskottets uppfattning är det dock angeläget att en prövning av berörda frågor kommer till stånd i syfte bl. a. att ge samhället ett dominerande inflytande över företagets koncessionstrafik.

Vad gäller frågan om den föreslagna garantin presenteras i propositionen inte någon närmare analys av företagets kreditbehov. Mot den bakgrunden framstår det som anmärkningsvärt att företaget sedan år 1972 inte mindre än fyra gånger höjt bolagets utdelning. Senast skedde detta vid bolagsstämman i år.

Enligt utskottets uppfattning kan det knappast vara rimligt att ett företag som enligt regeringens mening har ett behov av statligt stöd för sin kapitalförsörjning driver en utdelningspolitik av detta slag. Den statliga garantin bör därför enligt utskottets bestämda uppfattning beviljas företaget endast under förutsättning att utdelningarna under den tid garantin gäller sänks till den nivå de hade innan det statliga transportstödet infördes.

Det kan i sammanhanget erinras om att socialdemokraterna i partitionen om inriktningen av den ekonomiska politiken (1977/78: 39) krävt att principen om stopp av utdelningshöjningar slås fast i en särskild lagstiftning. Vidare kan erinras om att socialdemokraterna som villkor för det särskilda sysselsättningsstödet till äldre arbetskraft inom tekoindustrin bl. a. ställt kravet att utdelningen skall inställas eller väsentligt reduceras. Innebörden av detta krav är att statsmedel skall ställas till företagets förfogande först sedan företagen dokumenterat sitt sociala ansvar.

dels utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

- att riksdagen med anledning av regeringens förslag i propositionen 1977/78: 25 och med bifall till motionen 1977/78: 200,
- a. som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om huvudmannaskaps- och ägarförhållandena för Gotlandstrafiken, m. m.,
 - b. beviljar Rederi AB Gotland lånegaranti på de villkor utskottet förordat,
 - c. bemyndigar fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garantier för lån till Rederi AB Gotland intill ett belopp av 35 000 000 kr.